

В.А. ФРИДИНСЬКИЙ, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ»;
Я.Ю. ПОТОЛОВА, студентка, НТУ «ХПІ»

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Пропонується аналіз основних проблем та методів оцінки кредитоспроможності позичальників. Були представлені основні методи оцінки кредитоспроможності та визначені їх недоліки і переваги. Було визначено місце поняття «кредитоспроможність» у сфері надання кредитних послуг банками. У статті проаналізовано методичні підходи до оцінки кредитоспроможності з урахуванням галузевих особливостей, а саме підприємств торгівлі, оскільки ця галузь знаходиться на одному із перших місць за залученням кредитних ресурсів. Удосконалено методику оцінки кредитоспроможності торговельного підприємства на основі інтегрально-рейтингових показників, що враховує специфіку торговельної галузі та підвищить ефективність прийняття кредитних рішень. Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності банківських установ

Ключові слова: кредитоспроможність, платоспроможність, фінансові коефіцієнти, прогнозування, кредитні ризики

Вступ. Процес кредитування пов'язаний з дією численних і різноманітних чинників ризику, здатних спричинити за собою непогашення позики в обумовлений термін.

Надаючи позики, комерційний банк повинен вивчати чинники, які можуть спричинити за собою їх непогашення. Таке вивчення іменують аналізом кредитоспроможності.

Ціль – забезпечити оперативною інформацією спеціалістів, що оформляють кредити, інформацією, що враховуватиме можливості позичальників і вимоги банка.

Аналіз основних досягнень і літератури. Питання оцінки кредитоспроможності позичальників досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені. Видання: Галасюк В. Оцінка кредитоспроможності позичальника: що оцінюємо; Едрінова В.Н., Хасянова С.Ю. Анализ денежных потоков заемщика как одного из важнейших факторов кредитоспособности; Версаль Н.І., Олексієнко С.М. «Кредитні ризики, як важлива складова ризиків банківської діяльності» та ін.

Мета дослідження. Метою статті є розкриття поняття та підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників.

Матеріали дослідження. Вивчення терміну "кредитоспроможність" надзвичайно важливе для розробки критеріїв науково обґрунтованих методів оцінки кредитоспроможності позичальників. Порівнявши різні визначення цієї категорії, пропонується таке формулювання: "кредитоспроможність – це оцінка наявності економічних і юридичних передумов для одержання кредиту і спроможності підприємства у повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін повернути його".

Різноманітність визначення кредитоспроможності позичальника і складність самої її оцінки обумовлюють застосування безліч підходів до рішення даної проблеми.

Існують різні способи оцінки кредитоспроможності. Кожен із них взаємно доповнює один одного. Проведемо аналіз цих методів з метою встановлення зон їх найбільш ефективного застосування та розглянемо деякі з них детальніше.

Метод оцінки кредитоспроможності позичальника на основі системи фінансових коефіцієнтів, які визначаються по балансових формах.

Цей метод, по суті, тільки різною мірою вибірковості фінансових коефіцієнтів використовує, напевно, будь-яка сучасна методика оцінки кредитоспроможності позичальника.

Позичальники підрозділяються на декілька груп і кредитуються банком з урахуванням номера групи позичальника і специфіки галузі.

Розрахунок таких коефіцієнтів в динаміці може дати комплексне віддзеркалення стану справ позичальника, але оскільки при оцінці кредитоспроможності передбачається посилення відповідних показників в майбутнє, то у зв'язку з цим метод доцільно доповнювати прогнозними оцінками фахівців.

Метод оцінки кредитоспроможності позичальника на основі розрахунку фінансових коефіцієнтів

На відміну від попереднього даний метод орієнтує банк розглядати не процес здійснення діяльності, а лише фінансовий результат, бо зрештою важливе реальне повернення кредиту.

Орієнтуючись на те, щоб побачити результат фінансово-господарської діяльності позичальника, банк тим самим стимулює його на зростання таких показників як валовий комерційний дохід або чистий прибуток. Не можна не побачити, що абсолютні показники є інформацією не тільки про масштаби прибутку, але і про розмір основних невиробничих фондів (амортизація нерухомості), кількість акціонерів (прибуток розділюваний між працівниками), розмір ризику (відрахування до фонду ризику), загальної величини позикових засобів (сплата відсотків за кредит), а розрахунок відносних показників здатний навіть поглибити даний аналіз і здійснити міжгосподарські порівняння.

Метод оцінки кредитоспроможності на основі аналізу грошових потоків

Недоліки вищезгаданих способів в деякій мірі можуть бути подолані, якщо визначати коефіцієнти виходячи з даних про обороти ліквідних засобів, запаси і короткострокові боргові зобов'язання. При правильній ув'язці відповідних оборотів оцінки кредитоспроможності стануть надійнішими. Реалізований такий підхід, може бути через аналіз грошових потоків клієнта, а саме через визначення чистого сальдо різних його надходжень і витрат за певний період (складання притоку і відтоку засобів). Таким чином, грошовий потік визначає здатність підприємства покривати свої витрати і погашати заборгованість своїми власними ресурсами.

Описаний метод аналізу грошового потоку називається непрямим. Разом із тим існує і прямий метод, зміст якого полягає у групуванні та аналізі даних бухгалтерського обліку, які відображають рух грошових коштів у розрізі видів діяльності. (Збільшення (зменшення) грошових коштів загального грошового потоку (ЗГП) в результаті виробничо-господарської, інвестиційної чи фінансової діяльності.

Метод оцінки кредитоспроможності на основі аналізу ділового ризику

Діловий ризик пов'язаний з тим, що кругообіг фондів позичальника може не завершитися в строк та з очікуваним ефектом. Аналіз такого ризику дозволяє прогнозувати достатність джерел погашення позики. Тим самим він доповнює способи оцінки кредитоспроможності клієнтів банку.

Чинники ділового ризику пов'язані з окремими стадіями кругообігу фондів.

Діловий ризик пов'язаний також з недоліками законодавчої основи для здійснення операції, що кредитується, а також із специфікою галузі позичальника. Необхідно враховувати вплив на розвиток даної галузі альтернативних галузей, систематичного розвитку в порівнянні з економікою в цілому, схильність галузі до циклічності попиту, постійність результатів в діяльності галузі і ін.

Прогнозні методи оцінки кредитоспроможності

Більшість використовуваних методів оцінки кредитоспроможності обернуто на аналіз минулого стану позичальника. Проте, при визначенні кредитоспроможності часто говорять не про поточну, а про майбутню платоспроможність підприємств.

Як додаткові методи оцінки кредитоспроможності можна використовувати різні методи прогнозування можливого банкрутства підприємств. Для експрес-аналізу потреба в застосуванні різноманітних прийомів і методів прогнозування відпадає, тому зупинимося на 3 основних:

- Розрахунок індексу кредитоспроможності;
- Використовування системи формалізованих і неформалізованих критеріїв;
- Прогнозування показників платоспроможності.

Ця методика має один, але вельми серйозний недолік: її можна розглядати лише відносно крупних компаній, що котирують свої акції на біржах.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що питання оцінки кредитоспроможності позичальників відіграє важливу роль, як для банківської установи, так і для власне позичальника. Метою здійснення оцінки кредитоспроможності позичальника для банківської установи є уникнення кредитних ризиків від неповернення кредиту. Для позичальника – отримання кредиту на найбільш вигідних умовах.

Проаналізовані та систематизовані методи в тому або іншому ступені застосовуються в українській банківській практиці, і орієнтують на ефективне їх застосування в реальних умовах кредитозабезпечення діяльності підприємств і організацій.

Список літератури: 1. *Чайковський Я.* Удосконалення методики комплексної оцінки кредитоспроможності позичальників// Вісник НБУ – 2003- №11. 2. *Галасюк В., Галасюк В.* Оцінка кредитоспроможності позичальника: що оцінюємо?// Вісник НБУ – 2001- №5 с. 54-56. 3. *Едронова В.Н., Хасянова С.Ю.* Аналіз денежних потоків заємщика як одного из важнейших факторов кредитоспособности// Финансы и кредит – 2002 -№13. 4. *Карасьова З.М.* Місце кредитного моніторингу в процесі кредитування. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 12: Збірник наукових праць: Наукове видання. - Суми: Мрія-1 ЛТД; УАБС, 2005.- 234 с.- ISBN 966-566-281-3

Bibliography (transliterated): 1. *Chajkovs'kij Ja.* *Udoskonalennja metodiki kompleksnoï ocinki kreditospromozhnosti pozichal'nikiv* Visnik NBU – 2003- №11. 2. *Galasjuk V., Galasjuk V.* *Ocinka kreditospromozhnosti pozichal'nika: shho ocinjumo?* Visnik NBU – 2001- №5 p. 54-56. 3. *Edronova V.N., Hasjanova S.Ju.* *Analiz denezhnyh potokov zaemshhika kak odnogo iz vazhnejshih faktorov kreditospobnosti* Finansy i kredit – 2002 -№13. 4. *Karas'ova Z.M.* *Misce kreditnogo monitoring v procesi kredituvannja* Problemi i perspektivi rozvitku bankivs'koï sistemi Ukraïni. T. 12: *Zbirnik naukovih prac': Naukove vidannja.*- Sumi: Mrija-1 LTD; UABS, 2005.- 234 p.- ISBN 966-566-281-3

Надійшла (received) 04.09.2014

УДК 330.341.1

В.О. МАТРОСОВА, канд. екон. наук, доц. НТУ «ХПІ»;
Д.О. ДЕМЕДЮК, студентка, НТУ «ХПІ»

ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ

Розкрито сутність проблеми інституційного забезпечення інноваційного потенціалу в Україні, визначені недоліки інституційного забезпечення інноваційної діяльності та взаємодія функцій держави і причин розвитку інновацій через механізм виконання функцій держави. Запропоновані заходи щодо удосконалення інституційного забезпечення інноваційної діяльності в Україні.

Ключові слова: інновація, інституція, законодавство, бюджет, інституційне забезпечення, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційні технології.

© В.О. Матросова, Д.О. Демедюк, 2014